

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра права (№702)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Керівник проектної групи

Голубов А. Є.

(підпис)

(ініціали та прізвище)

«31» серпня 2020 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА ОБОВ'ЯЗКОВОЇ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС

(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: 08 Право
(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: 081 Право
(код і найменування спеціальності)

Освітня програма: «Право»
(найменування освітньої програми)

Форма навчання: денна

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Харків 2020 рік

Робоча програма Цивільний процес

(назва дисципліни)

для студентів за спеціальністю 081 Право
освітньою програмою Право
«31» серпня 2020 р., – 20 с.

Розробник: Федосенко Н.А. старший викладач, к.ю.н.

(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

Робочу програму розглянуто на засіданні кафедри права

Протокол № 1 від «31» серпня 2020 р.

Завідувач кафедри д. юрид. н., доцент

(науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

Г.О. Спіцина

(ініціали та прізвище)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни (денна форма навчання)
Кількість кредитів – 5	Галузь знань 08 Право (шифр і найменування) Спеціальність 081 Право (код і найменування) Освітня програма Право (найменування) Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	Цикл професійної підготовки
Кількість модулів – 3		Навчальний рік
Кількість змістовних модулів – 3		2020/2021
Індивідуальне завдання __ - __ (назва)		Семестр
Загальна кількість годин – 150		6-й
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 години самостійної роботи студента – кількість годин 5		Лекції*
		32 години
		Практичні, семінарські*
		32 години
		Лабораторні*
	__ годин	
	Самостійна робота	
	86 годин	
	Вид контролю	
	6-й семестр - іспит	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить: 64/ 86

* Аудиторне навантаження може бути зменшене або збільшене на одну годину залежно від розкладу занять.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

«Цивільний процес» – фундаментальна навчальна дисципліна в системі вищої юридичної освіти, що вивчає зміст і порядок цивільного судочинства.

Вивчення дисципліни «Цивільний процес» ґрунтується на основі нормативних актів, наукових і навчальних літературних джерел, судової практики, які розкривають сутність і процесуальну форму правосуддя щодо цивільних справ, на знаннях, отриманих студентами під час опанування ними фундаментальних положень цивільного права та інших суміжних правових дисциплін і курсів.

Мета – успішне опанування студентами дисципліни «Цивільний процес» на базі модульного підходу для застосування ними отриманих знань на практиці, формування майбутніх високо професіональних фахівців-юристів.

Завдання – формування у студентів знань з основних положень чинного цивільного процесуального законодавства України, що регулює суспільні відносини у сфері здійснення правосуддя в цивільних справах, формування умінь користуватися відповідними нормативними актами, вирішувати конкретні практичні питання, пов'язані із застосуванням норм цивільного процесуального права, стежити за змінами в поточному законодавстві.

Результати навчання:

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні **знати:**

- зазначені у програмі і рекомендовані викладачем нормативні акти, що регулюють цивільні процесуальні правовідносини, галузеву юридичну літературу, досконало вивчити відповідно до програми основні категорії та інститути цивільного процесуального права, теоретичні проблеми і перспективи науки цивільного процесу в Україні;

уміти:

- тлумачити та застосовувати норми цивільного процесуального Кодексу та інших нормативно-правових актів, порівнювати їх із сучасною правовою системою цивільного судочинства окремих іноземних держав, аналізувати судову практику з метою прийняття обґрунтованих рішень у спірних правовідносинах, складати процесуальні документи з цивільних добирати літературу з цивільного права, складати конспекти і тези виступів, опрацьовувати правову інформацію;

- логічно, послідовно, з виокремленням головного, доказово викладати правничий матеріал із застосуванням знань з різних джерел і галузей права;
- користуватися правовою термінологією щодо цивільного законодавства;
- застосовувати правові знання з цивільного права для оцінювання юридичних фактів, обґрунтовувати їх правову оцінку;
- обґрунтовано вирішувати питання реалізації норм цивільного права на практиці;
- керуватись у практичній діяльності та в поведінці правовими знаннями і переконаннями, брати участь у правовому вихованні населення.

Міждисциплінарні зв'язки: Вивчення даної дисципліни студент розпочинає, прослухавши такі навчальні дисципліни як теорія держави і права, конституційне право, судові та правоохоронні органи України, цивільне право. Цивільний процес тісно пов'язаний з наступними навчальними дисциплінами: цивільне право, трудове право, господарський процес, кримінальний процес.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1.

ТЕМА № 1. Загальні положення цивільного процесу.

Сфера цивільного процесу. Судовий захист прав і охоронюваних законом інтересів. Сутність правосуддя в цивільних правах і цивільного судочинства. Система судів цивільної юрисдикції. Поняття цивільного процесу (цивільного судочинства). Цивільне судочинство й інші форми судочинства. Професія судді і судовий метод.

Доступність правосуддя в цивільних справах і право на справедливий судовий розгляд. Усесвітній рух доступу до правосуддя. Доступність правосуддя як міжнародний стандарт. Європейська конвенція про захист прав людини і основоположних свобод і її застосування в цивільному судочинстві. Право на справедливий судовий розгляд та його складові. Роль Ради Європи в гармонізації цивільного процесуального законодавства та практика його застосування. Рекомендації Комітету Міністрів Ради Європи щодо доступності правосуддя в цивільних справах.

Цивільне процесуальне право як галузь права. Предмет цивільного процесуального права. Метод правового регулювання цивільних процесуальних правовідносин. Цивільне процесуальне законодавство. Межі дії цивільного процесуального закону. Судова практика в цивільному судочинстві. Наука цивільного процесуального права.

ТЕМА № 2. Принципи цивільного судочинства та їх система. Поняття та система принципів цивільного судочинства. Загальновизнані принципи права та судове правозастосування (верховенства права, правової визначеності, субсидіарності тощо). Правові аксіоми в цивільному судочинстві.

Окремі принципи цивільного судочинства. Принцип законності. Принцип незалежності суддів та підкорення їх тільки закону. Принцип рівності учасників перед законом та судом. Принцип гласності судового процесу та його повне фіксування технічними засобами. Принцип забезпечення апеляційного та касаційного оскарження. Принцип національної мови. Принцип обов'язковості виконання рішень, ухвал, постанов суду. Принцип диспозитивності. Принцип змагальності. Принцип рівноправності сторін. Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система. Правнича допомога. Основні положення досудового врегулювання спору.

ТЕМА № 3. Суд як суб'єкт цивільних процесуальних правовідносин.

Суд як суб'єкт цивільних процесуальних правовідносин. Склад суду.

Порядок вирішення питань при колегіальному розгляді справи. Підстави для відводу (самовідводу) судді. Порядок вирішення заявленого відводу (самовідводу). Наслідки відводу суду (судді).

ТЕМА № 4. Учасники цивільного процесу.

Учасники справи. Склад учасників справи. Цивільна процесуальна правоздатність та дієздатність. Права та обов'язки учасників справи. Сторони в цивільному процесі. Поняття, процесуальні права і обов'язки сторін. Умови і порядок заміни неналежного відповідача, залучення співвідповідачів. Наслідки заміни неналежного відповідача, залучення співвідповідачів. Процесуальна співучасть. Поняття та види процесуальної співучасті. Умови процесуальної співучасті. Процесуальні права та обов'язки співучасників. Треті особи в цивільному процесі. Поняття третіх осіб, їх процесуальні права та обов'язки. Підстави та процесуальний порядок залучення (вступу) третіх осіб. Треті особи, які заявляють самостійні вимоги щодо предмета спору. Відміна третіх осіб, які заявляють самостійні вимоги щодо предмета спору, від первісних позивачів та співпозивачів. Треті особи, які не заявляють самостійних вимог щодо предмета спору. Порядок залучення (вступу) їх до справи. Відміна третіх осіб, які не заявляють самостійних вимог щодо предмета спору, від співучасників (співпозивачів, співвідповідачів). Процесуальне правонаступництво. Умови участі у справі правонаступника. Види правонаступництва. Відмінність заміни осіб у процесі у порядку правонаступництва від заміни осіб у порядку заміни неналежного відповідача належним. Представники. Поняття, значення та види судового представництва. Законні представники. Особи, які можуть бути представниками. Особи, які не можуть бути представниками. Повноваження представника у суді. Документи, що посвідчують повноваження представника. Представництво в суді як вид правничої допомоги. Участь у цивільному процесі органів та осіб, яким за законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб. Підстави та форми їх участі. Їх процесуальні права та обов'язки. Інші учасники судового процесу. Особи, які є іншими учасниками судового процесу (помічник судді, секретар судового засідання, судовий розпорядник, свідок, експерт, експерт з питань права, перекладач, особа, спеціаліст). Їх процесуальні права та обов'язки.

ТЕМА № 5. Цивільна юрисдикція.

Предметна та суб'єктна юрисдикція. Справи, що відносяться до юрисдикції загальних судів. Інстанційна юрисдикція. Суд першої інстанції. Суд апеляційної інстанції. Суд касаційної інстанції. Територіальна юрисдикція(підсудність). Підсудність справ, у яких однією зі сторін є суд або суддя. Підсудність справ за місцем проживання або місцезнаходженням відповідача. Підсудність справ за вибором позивача. Виключна підсудність. Передача справи з одного суду до іншого.

ТЕМА № 6. Докази та доказування у цивільному процесі.

Мета та етапи доказування у цивільному процесі. Межі доказування у цивільному процесі. Поняття доказів та засобів доказування у цивільному процесі. Доказові факти. Предмет доказування. Визначення предмета

доказування у конкретних цивільних справах. Обов'язок доказування і подання доказів. Правові презумпції (поняття, значення). Витребування доказів. Підстави звільнення від доказування. Належність доказів. Допустимість доказів. Достовірність доказів. Достатність доказів. Класифікація доказів. Пояснення сторін, третіх осіб та їхніх представників. Визнання обставин, відмова від визнання обставин. Допит сторін, третіх осіб та їхніх представників як свідків. Показання свідків. Порядок допиту свідків. Використання свідком письмових записів. Порядок допиту малолітніх і неповнолітніх свідків. Оголошення показань свідків. Письмові докази. Порядок дослідження письмових доказів. Оголошення і дослідження змісту особистих паперів, листів, записів телефонних розмов, телеграм та інших видів кореспонденції. Протокол судового засідання як різновид письмових доказів. Повернення оригіналів письмових доказів. Речові докази. Порядок їх дослідження. Відтворення звукозапису, демонстрація відеозапису і їх дослідження. Огляд доказів за їх місцезнаходженням. Огляд речових доказів, що швидко псуються. Повернення речових доказів. Висновок експерта у галузі права. Підстави призначення, зміст висновку та його оцінка. Електронні докази. Висновок експерта. Підстави і порядок призначення експертизи. Обов'язкове призначення експертизи. Комісійна експертиза. Комплексна експертиза. Додаткова і повторна експертиза. Судові доручення щодо збирання доказів. Порядок їх оформлення та виконання. Забезпечення доказів. Підстави, способи і порядок забезпечення доказів.

Модульний контроль.

Модуль 2.

ТЕМА № 7. Процесуальні строки.

Процесуальні строки. Поняття, види та порядок обчислення процесуальних строків. Початок перебігу процесуальних строків. Закінчення процесуальних строків. Зупинення процесуальних строків. Наслідки пропущення процесуальних строків. Поновлення та продовження процесуальних строків.

ТЕМА № 8. Судові виклики та повідомлення.

Судові повістки і оголошення про виклик у суд. Повістка-повідомлення. Порядок вручення судових повісток.

ТЕМА № 9. Судові витрати.

Поняття та види судових витрат. Судовий збір. Порядок обчислення та сплати. Порядок повернення судового збору. Витрати, що пов'язані з розглядом справи. Розподіл судових витрат між сторонами. Розподіл витрат у разі визнання позову, закриття провадження або залишення позову без розгляду.

ТЕМА № 10. Заходи процесуального примусу.

Підстави і порядок застосування заходів процесуального примусу. Види заходів процесуального примусу. Попередження. Видалення із залу судового засідання. Тимчасове вилучення доказів для дослідження судом (відмінність від витребування доказів). Привід свідка. Штраф.

ТЕМА № 11.Позовне провадження.

Право на судовий захист. Поняття і сутність позовного провадження. Письмові заяви учасників. Заяви по суті. Заяви з процесуальних питань. Поняття позову та його елементи. Види позовів. Забезпечення позову. Способи забезпечення позову. Розгляд заяви про забезпечення позову. Відкриття провадження у справі. Пред'явлення позову. Позовна заява та її реквізити. Об'єднання та роз'єднання кількох позовних вимог. Підготовче провадження. Підготовче засідання. Подання відзиву, відповіді на відзив та заперечення. Врегулювання спору за участю судді. Підстави, порядок, строки. Мирова угода. Зміна позову. Відмова від позову. Визнання позову. Розгляд справи по суті. Судове засідання, порядок його проведення. Закриття і зупинення провадження у справі. Залишення позову без розгляду. Судові рішення. Види судових рішень. Питання, які вирішує суд під час ухвалення рішення. Зміст рішення. Проголошення рішення. Розгляд справ у порядку спрощеного провадження. Заочний розгляд справи. Умови проведення та порядок заочного розгляду справи. Заочне рішення. Заява про перегляд заочного рішення. Скасування та оскарження заочного рішення.

ТЕМА № 12. Наказне провадження.

Поняття та особливості наказного провадження. Вимоги за якими може бути виданий судовий наказ. Підсудність. Форма і зміст заяви про видачу судового наказу. Підстави для відмови у прийнятті заяви про видачу судового наказу чи її повернення. Судовий збір за подання заяви про видачу судового наказу. Підстави для відмови у прийнятті заяви про видачу судового наказу. Наслідки повернення заяви або відмови в її прийнятті. Порядок розгляду заяв про видачу судового наказу. Зміст судового наказу. Надіслання боржникові копії судового наказу. Форма і зміст заяви про скасування судового наказу та строки її подання. Розгляд заяви про скасування судового наказу. Набрання судовим наказом законної сили та видача його стягувачеві. Скасування судового наказу. Заява про скасування судового наказу, її форма та зміст, строки подання. Розгляд заяви про скасування судового наказу.

Модульний контроль.

Модуль 3.

ТЕМА № 13. Окреме провадження.

Загальна характеристика окремого провадження в цивільному судочинстві. Поняття окремого провадження. Справи, що розглядаються в порядку окремого провадження. Порядок розгляду справ окремого провадження. Розгляд судом справ про обмеження цивільної дієздатності фізичної особи, визнання фізичної особи недієздатною та поновлення цивільної дієздатності фізичної особи. Розгляд судом справ про надання неповнолітній особі повної цивільної дієздатності. Розгляд судом справ про визнання фізичної особи безвісно відсутньою або оголошення її померлою. Розгляд судом справ про усиновлення. Розгляд судом справ про встановлення фактів, що мають юридичне значення. Розгляд судом справ про відновлення прав на втрачені цінні папери на пред'явника та векселі. Розгляд судом справ про передачу безхазяйної нерухомої речі у комунальну власність. Розгляд судом справ про

визнання спадщини відумерлою. Розгляд судом справ про надання особі психіатричної допомоги у примусовому порядку. Розгляд судом справ про обов'язкову госпіталізацію до протитуберкульозного закладу. Розгляд судом справ про розкриття банками інформації, яка містить банківську таємницю, щодо юридичних та фізичних осіб. Розгляд судом справ про видачу і продовження обмежувального припису.

ТЕМА № 14. Перегляд судових рішень.

Зміст навчальних питань, що входять до теми: Апеляційне провадження. Суди апеляційної інстанції. Апеляційна скарга, строк і порядок її подання. Апеляційний розгляд. Касаційне провадження. Суд касаційної інстанції. Касаційна скарга, строк і порядок її подання. Касаційний розгляд. Перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами. Підстави перегляду. Строк і порядок подання заяви. Розгляд заяви.

ТЕМА № 15. Процесуальні питання, пов'язані з виконанням судових рішень у цивільних справах та рішень інших органів (посадових осіб). Відновлення втраченого судового провадження. Судовий контроль за виконанням судових рішень.

Зміст навчальних питань, що входять до теми: Загальна характеристика примусового виконання судових рішень та рішень інших органів (посадових осіб). Звернення судового рішення до виконання. Негайне виконання судового рішення. Рішення суду, що звертаються до примусового виконання і виконавчі документи. Зміст виконавчого листа. Видача дубліката виконавчого листа. Строк пред'явлення виконавчих документів до виконання. Повноваження суду, щодо питань виконавчого провадження. Відстрочка і розстрочка виконання, зміна чи встановлення способу і порядку виконання, роз'яснення рішення. Поворот виконання судових рішень. Порядок вирішення питання про поворот виконання судових рішень. Строк подання заяви про поворот виконання судових рішень. Порядок відновлення втраченого судового провадження. Особи, які мають право звернення до суду із заявою про відновлення втраченого судового провадження. Підсудність заяви. Зміст заяви про відновлення втраченого судового провадження. Розгляд справи. Рішення суду про відновлення втраченого судового провадження. Судовий контроль за виконанням судового рішення. Право на звернення зі скаргою до суду. Строки, порядок звернення зі скаргою. Судове рішення за скаргою.

ТЕМА № 16. Цивільні процесуальні права іноземних осіб.

Провадження у справах за участю іноземних осіб. Визнання та виконання рішень іноземних судів в Україні.

Зміст навчальних питань, що входять до теми: Процесуальні права та обов'язки іноземних осіб. Виконання судових доручень іноземних судів і звернення судів України з дорученнями до іноземних судів. Визнання і виконання в Україні рішень іноземних судів. Угоди про правову допомогу у цивільних справах.

Модульний контроль.

4. Структура навчальної дисципліни

Назва змістовного модуля і тем	Кількість годин				
	Усього	У тому числі			
		л	п	лаб.	с. р.
1	2	3	4	5	6
Модуль 1					
6-й семестр					
ТЕМА № 1. Загальні положення цивільного процесу.	8	1	1	-	4
ТЕМА № 2. Принципи цивільного судочинства та їх система.	8	2	1	-	4
ТЕМА № 3. Суд як суб'єкт цивільних процесуальних правовідносин.	8	2	2	-	4
ТЕМА № 4. Учасники цивільного процесу.	8	2	1	-	4
ТЕМА № 5. Цивільна юрисдикція.	8	1	1	-	6
ТЕМА № 6. Докази та доказування у цивільному процесі.	8	2	2	-	6
Модульний контроль	2		2		
Разом за змістовним модулем 1	50	10	10	0	28
Модуль 2.					
ТЕМА № 7. Процесуальні строки.	8	1	1	-	4
ТЕМА № 8. Судові виклики та повідомлення.	8	2	1	-	4
ТЕМА № 9. Судові витрати.	8	2	2	-	4
ТЕМА № 10. Заходи процесуального примусу.	8	2	1	-	4
ТЕМА № 11. Позовне провадження.	8	1	1	-	6
ТЕМА № 12. Наказне провадження.	8	2	2	-	6
Модульний контроль	2	-	2	-	-
Разом за змістовним модулем 2	50	10	10	0	28
Модуль 3.					
ТЕМА № 13. Окреме провадження.	12	3	3	-	7
ТЕМА № 14. Перегляд судових рішень.	12	3	3	-	7
ТЕМА № 15. Процесуальні питання, пов'язані з виконанням судових рішень у цивільних справах та рішень інших органів (посадових осіб). Відновлення втраченого судового провадження. Судовий контроль за виконанням судових рішень.	12	3	3	-	7

ТЕМА № 16. Цивільні процесуальні права іноземних осіб. Проведення у справах за участю іноземних осіб. Визнання та виконання рішень іноземних судів в Україні.	12	3	2	-	9
Модульний контроль	2	-	1	-	-
Разом за модулем 3	50	12	12	-	30
Усього годин	150	32	32	0	86

5. Теми семінарських занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
	Разом	

6. Теми практичних занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1	Загальні положення цивільного процесу.	1
2	Принципи цивільного судочинства та їх система.	2
3	Суд як суб'єкт цивільних процесуальних правовідносин.	2
4	Учасники цивільного процесу.	2
5	Цивільна юрисдикція.	1
6	Докази та доказування у цивільному процесі.	2
7	Процесуальні строки.	1
8	Судові виклики та повідомлення.	1
9	Судові витрати.	1
10	Заходи процесуального примусу.	2
11	Позовне провадження.	2.5
12	Наказне провадження.	2
13	Окреме провадження.	3
14	Перегляд судових рішень.	3
15	Процесуальні питання, пов'язані з виконанням судових рішень у цивільних справах та рішень інших органів (посадових осіб). Відновлення втраченого судового провадження. Судовий контроль за виконанням судових рішень.	2
16	Цивільні процесуальні права іноземних осіб. Проведення у справах за участю іноземних осіб. Визнання та виконання рішень іноземних судів в Україні.	1
	Разом	32

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Складання проекту позову	2

8. Самостійна робота

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1	Загальні положення цивільного процесу.	4
2	Принципи цивільного судочинства та їх система.	4
3	Суд як суб'єкт цивільних процесуальних правовідносин.	4
4	Учасники цивільного процесу.	4
5	Цивільна юрисдикція.	6
6	Докази та доказування у цивільному процесі.	6
7	Процесуальні строки.	4
8	Судові виклики та повідомлення.	4
9	Судові витрати.	4
10	Заходи процесуального примусу.	4
11	Позовне провадження.	6
12	Наказне провадження.	6
13	Окреме провадження.	7
14	Перегляд судових рішень.	7
15	Процесуальні питання, пов'язані з виконанням судових рішень у цивільних справах та рішень інших органів (посадових осіб). Відновлення втраченого судового провадження. Судовий контроль за виконанням судових рішень.	7
16	Цивільні процесуальні права іноземних осіб. Проведення у справах за участю іноземних осіб. Визнання та виконання рішень іноземних судів в Україні.	9
	Разом	86

9. Індивідуальні завдання

Практичні завдання мають бути письмово вирішені заздалегідь, а теоретичні питання - підготовлені усно. Це обов'язкова вимога кафедри. Теми практичних завдань та коло теоретичних питань для самостійної підготовки визначено в розділі «Розклад навчальних занять за тематичним планом дисципліни», а також можуть бути додатково оголошені викладачем.

10. Методи навчання

Під час вивчення навчальної нормативної дисципліни «Цивільний процес» у навчальному процесі застосовуються різноманітні методи навчання: лекційні заняття, практичні (семінарські) та експериментальні форми практичних робіт - ділові ігри, розв'язання проблемних ситуацій, аудиторні конференції тощо.

Навчальний процес складається з лекцій та практичних занять.

У лекціях даються основи теоретичних знань з дисципліни, розкриваються найбільш складні питання, практика застосування законодавства.

На розгляд лекції виноситься підготовлений лектором навчальний матеріал, який цим викладачем доповідається, як правило, перед всією студентською аудиторією певного академічного курсу.

В процесі викладання дисципліни основним завданням студентів є: засвоєння теоретичних положень науки цивільного права; засвоєння основних положень цивільного законодавства України; відпрацювання навичок застосування у практичній діяльності одержаних знань і норм цивільного права.

На практичних заняттях, насамперед, відпрацьовуються практичні навички користування правовими джерелами, тлумачення правових норм, їх застосування при вирішенні конкретних життєвих ситуацій, з урахуванням існуючої судової практики та рекомендацій (постанов, роз'яснень) Вищих судових інстанцій щодо застосування окремих норм матеріального права при розгляді цивільних спорів, а також перевіряється ступінь засвоєння студентами теорії цивільного права з відповідних питань та положень законодавства.

Практичне заняття має за мету: закріплення теоретичних знань, навичок щодо юридичної кваліфікації та вирішення колізій, які виникають у життєвих ситуаціях; оволодіння правилами самостійної роботи, в тому числі - з нормативно-правовими актами; засвоєння змісту цивільно-правових інститутів, об'єктивних закономірностей їх розвитку, суті цивільно-правових категорій; можливість навчитися розуміти зміст норм цивільного процесу, тлумачити їх та застосовувати до конкретних життєвих ситуацій, набутти досвіду науково-дослідної роботи в галузі цивільного процесу.

Практичне заняття проводиться з академічною групою під безпосереднім керівництвом викладача (аудиторно).

Відповідні практичні завдання в якості домашніх для самостійної роботи студентів наводяться у розділі «Контрольні питання та тематичні завдання для самостійної роботи студентів» даного посібника.

В завданнях скорочено формулюються певні фабули та обставини з судових справ, які вважаються існуючими або встановленими і підлягають мотивованому юридичному вирішенню. Рішення виконуються вдома письмово, а потім доповідаються на занятті.

До практичного заняття студенти готуються заздалегідь з тих питань, які окреслені для перевірки знань, отриманих після прослуховування лекцій та самостійної роботи над відповідною темою. Не рідше, ніж двічі за семестр студенти пишуть самостійні та контрольні роботи з зазначених питань.

До самостійної роботи студентів, крім зазначеного відноситься спланована пізнавальна, організаційно та методично спрямована діяльність, що здійснюється без безпосередньої допомоги викладача і направлена на досягнення конкретного результату — засвоєння навчального матеріалу. Самостійна робота має сприяти також виробленню у студентів навичок роботи з нормативно-правовими актами, науковою літературою та іншими джерелами,

формування таких рис майбутнього юриста, як самостійність, активність, ініціативність та інші.

У процесі опрацювання навчальної програми студенти використовують, поряд з основними джерелами, додаткову літературу навчального та наукового характеру, рекомендовану до ознайомлення і наведену в робочій програмі та цьому навчально-методичному посібнику.

Освоєння теоретичних положень не повинно обмежуватись інформацією тільки із матеріалів лекцій та підручників. Обов'язково слід звертатись до монографічних робіт та спеціальних юридичних періодичних видань. З цього приводу бажано почати формувати власну бібліотеку, адже професійна діяльність юриста передбачає постійне звернення до спеціальних літературних джерел.

Для успішного засвоєння матеріалу студентам рекомендується постійно вести робочий зошит, в якому будуть водночас відображатись лекційні матеріали, матеріали практичних занять, а найголовніше - результати власного навчального пошуку. Викладачем застосовується також така форма контролю з перевірки теоретичних знань, результатів самостійної роботи та виконання домашніх завдань, як огляд робочих зошитів.

Індивідуально-консультативна робота викладача зі студентом передбачає консультативну допомогу студентові: відповіді викладача на конкретні запитання студента щодо методики виконання тих чи інших індивідуальних завдань, робіт, питань програмного матеріалу, пояснення певних теоретичних положень навчальної дисципліни, роз'яснення різних аспектів практичного застосування теоретичних знань або конкретних цивільно-правових норм тощо.

У випадку відсутності студента на практичному занятті він зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття через усне опитування в поза аудиторний час (час індивідуально-консультативної роботи викладача). Невідпрацьовані заняття вважаються незданими і за них не нараховується оцінка в балах. За тиждень до початку сесії викладач припиняє приймати відпрацювання.

Метою індивідуально-консультативної роботи є: виявлення обсягу і якості сприйняття студентом навчального матеріалу; виявлення недоліків чи прогалин у його знаннях та встановлення їх причин і шляхів усунення; виявлення рівня опанування навичками самостійної роботи; стимулювання інтересу студента до предмета; підвищення рівня підготовки студента.

В процесі індивідуально-консультативної роботи здійснюється організаційне та наукове керівництво викладачем індивідуальною науковою роботою студента: рефератами, есе тощо, а також курсовими роботами, які виконуються відповідно до навчального плану у другому семестрі вивчення даного курсу цивільного права України.

Консультації, як вид аудиторних занять, проводяться на передодні заліку та іспиту. Метою консультації є: розбір найбільш складних теоретичних питань, що готуються студентами до заліків чи іспитів.

Як вже було зазначено вище, залік являє собою проміжний, а іспит - заключний вид контролю, що здійснюється після освоєння певного обсягу теоретичних питань.

11. Методи контролю

Проведення поточного контролю, письмового модульного контролю, фінальний контроль у вигляді іспиту.

12. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують студенти

12.1. Розподіл балів, які отримують студенти (кількісні критерії оцінювання)

Складові навчальної роботи	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль I		
Робота на практичних заняттях	4	0...20
Змістовний модуль II		
Робота на практичних заняттях	5	0...25
Модульний контроль	1	0...25
Змістовний модуль III		
Робота на практичних заняттях	3	0...15
Модульний контроль	1	0...15
Усього за семестр		0...100

Відповідно до п. 3.2. Положення про рейтингове оцінювання досягнень студентів у Національному аерокосмічному університеті ім. М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» студенту можуть призначатися бали за інші активності, пов'язані з навчальною дисципліною, які нараховуються та можуть бути враховані у загальній оцінці за семестр. Бали зокрема можуть призначатися за такі активності, пов'язані з навчальною дисципліною, як:

- участь у науковому комунікативному заході (конференції, семінарі, круглому столі тощо) із написанням тез наукової доповіді за предметом навчальної дисципліни (20 балів);
- участь у другому турі Всеукраїнської олімпіади відповідного напрямку (20 балів);
- участь (прослуховування) не менше у 5 вебінарах, пов'язаних з навчальною дисципліною (3-15 балів);
- участь у тренінгу, пов'язаному з навчальною дисципліною (15 балів);
- проходження он-лайн курсу, пов'язаного з навчальною дисципліною (20 балів);
- участь та отриманні рейтингового місця у тематично пов'язаному із предметом навчальної дисципліни студентському конкурсі (30 балів);
- розробка та створення дидактичного матеріалу за тематикою предмету навчальної дисципліни (15 балів) (підтвердження - дидактичний матеріал);
- проведення правоосвітнього заходу із учнями шкіл та інших навчальних закладів за тематикою навчальної дисципліни (20 балів);

- написання реферату (5 балів);
- участь у не менше заходах, що проводяться студентськими професійними об'єднаннями за спеціальністю (5-15 балів);
- інші активності, пов'язані з навчальною дисципліною, за попереднім погодженням із науково-педагогічним працівником, який викладає навчальну дисципліну.

Семестровий контроль (іспит/залік) проводиться у разі відмови студента від балів поточного тестування й за наявності допуску до іспиту/заліку. Під час складання семестрового іспиту/заліку студент має можливість отримати максимум 100 балів.

Білет для іспиту складається з тестового завдання (10 балів), двох теоретичних питань (60 балів) і одного практичного (30 балів)

12.2. Якісні критерії оцінювання

Необхідний обсяг знань для одержання позитивної оцінки:

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні **знати:**

- теоретичні положення, що регулюють зобов'язальні відносини, зокрема щодо елементів зобов'язання, виконання зобов'язань, забезпечення їх виконання та відповідальності за невиконання чи порушення виконання зобов'язань;
- зміст окремих договірних інститутів цивільного права в тому числі загальні поняття про договір, динаміку договірних зобов'язань, зміст істотні умови та особливості порядку укладання окремих видів договорів;
- особливості правового регулювання позадоговірних зобов'язань в тому числі деліктних;

уміти:

- застосовувати свої теоретичні знання на практиці, тобто застосовувати норми цивільного права щодо конкретних правовідносин; тлумачити та вільно користуватися нормативно-правовим матеріалом Цивільного кодексу та матеріалами коментарів; вирішувати практичні завдання, використовуючи конкретні статті кодексів;
- розрізняти правовідносини, що регулюються цивільним правом і правовідносини, що регулюються іншими суміжними галузями права;
- правильно застосовувати чинні норми цивільного законодавства;
- користуватися джерелами права, тлумаченнями і коментарями норм права при вирішенні конкретних цивільних спорів;
- складати й оформлювати документи правничого характеру з договірних правовідносин;
- добирати літературу з цивільного права, складати конспекти і тези виступів, опрацьовувати правову інформацію;

- логічно, послідовно, з виокремленням головного, доказово викладати правничий матеріал із застосуванням знань з різних джерел і галузей права;
- користуватися правовою термінологією щодо цивільного законодавства;
- застосовувати правові знання з цивільного права для оцінювання юридичних фактів, обґрунтовувати їх правову оцінку;
- обґрунтовано вирішувати питання реалізації норм цивільного права на практиці;
- керуватись у практичній діяльності та в поведінці правовими знаннями і переконаннями, брати участь у правовому вихованні населення.

12.3 Критерії оцінювання роботи студента протягом семестру

Задовільно (60-74). Теоретичний зміст дисципліни засвоєний частково, деякі практичні навички роботи з навчальним матеріалом не сформовані, частина передбачених робочою навчальною програмою завдань не виконана, або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального, відповідь (в усній або письмовій формі) фрагментарна, непослідовна.

Добре (75-89). Теоретичний зміст курсу засвоєний повністю, практичні навички роботи з навчальним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, що передбачені робочою навчальною програмою, виконані, якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками, робота має декілька незначних помилок або одну-дві значні помилки.

Відмінно (90-100). "Відмінно" – теоретичний зміст дисципліни (курсу) засвоєний студентом повністю, необхідні практичні навички роботи з навчальним матеріалом повністю сформовані, всі навчальні завдання, що передбачені робочою навчальною програмою, виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою.

Шкала оцінювання: бальна і традиційна

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит, диференційований залік	Залік
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

12.4 Дотримання вимог академічної доброчесності студентами під час вивчення навчальної дисципліни

Під час вивчення навчальної дисципліни студенти мають дотримуватися загальноприйнятих морально-етичних норм і правил поведінки, вимог академічної доброчесності, передбачених Положенням про академічну

добročесність Національного аерокосмічного університету ім. М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» (<https://khai.edu/assets/files/polozhennya/polozhennya-pro-akademichnu-dobrochesnist.pdf>)

13. Методичне забезпечення

1. Опорний конспект лекцій;
2. Інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни (ІКНМЗД);

14. Рекомендована література

Основна

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. –1996. – №30. –Ст. 141.
2. Цивільний процесуальний кодекс України : у редакції Закону № 2147-7 від 3.10.2017 р. Із змінами, внесеними згідно із Законами № 2229-8 від 7.12.2017, №2234-8 від 7.12.2017, № 2268-8 від 18.01.2018 р. : (офіційний текст) К.: Правова єдність, 2018. -238 с.
3. Кодекс адміністративного судочинства України// Відомості Верховної Ради України. –2005. –№ 35-36. –№ 37. – Ст. 446 (з наступними змінами і доповненнями).
4. Господарський процесуальний кодекс України: у редакції Закону № 2147-VIII від 03.10.2017, із змінами, внесеними згідно із Законом № 2234-VIII від 07.12.2017 : (офіційний текст) К.: Правова єдність, 2018. – 185с.
5. Закон України “Про звернення громадян” // Відомості Верховної Ради України. –1996.–№ 47.–Ст. 256. (з наступними змінами і доповненнями).
6. Закон України «Про Конституційний Суд України» від 13.07.2017 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2017. - № 48. - ст.436.
7. Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» // Відомості Верховної Ради України. –2013.– № 27.–Ст. 282 (з наступними змінами та доповненнями)
8. Закон України “Про прокуратуру” // Відомості Верховної Ради України. –2015. –№ 2-3. – Ст. 12 (з наступними змінами та доповненнями).
9. Закон України ”Про міжнародні договори України” // Відомості Верховної Ради. – 2004. –№50. – Ст.540.
10. Закон України „Про третейські суди”// Відомості Верховної Ради України. – 2004. –№ 35. – Ст. 412 (з наступними змінами і доповненнями).
11. Закон України „Про нотаріат” // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 39. – Ст. 383 (з наступними змінами і доповненнями).
12. Закон України «Про виконавче провадження» від 21 квітня 1999р. // Відомості Верховної Ради України. – 1999. - № 24. – Ст. 207
13. Закон України «Про судовий збір» від 8.07.2011 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2012. - № 14. – Ст. 87 (з наступними змінами та доповненнями)

14. Закон України «Про судову експертизу» від 25.02.1994 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. - №28. – Ст. 232 (з наступними змінами та доповненнями)

15. Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про застосування норм цивільного процесуального законодавства при розгляді справ у суді першої інстанції» від 12 грудня 2009 р. № 2.

16. Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про застосування Конституції України при здійсненні правосуддя» від 1 листопада 1996 г. № 9.

17. Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про посилення судового захисту прав та свобод людини і громадянина» від 30 травня 1997р. № 7.

18. Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про судову експертизу в кримінальних і цивільних справах» від 30 травня 1997 р. № 8 із наст. змінами.

Допоміжна

19. Андронов І.В. Судові рішення в цивільному процесі України: проблеми термінології / І.В. Андронов // Актуальні проблеми держави і права – 2012. – Вип. 66. – С. 287-293.

20. Актуальні проблеми виконавчого провадження : Навч. посібник / Під ред. д.ю.н. І.В. Спасибо-Фатєєвої. К., Центр комерційного права, 2009. – 82 с.

21. Аветисян Р.Н., Кройтор В.А. 100 образцов заявлений в суд по семейным делам. Научно-практическое пособие. Серия «Практика и закон». – Харьков: Юр свит, 2005.

22. Аветисян Р.Н., Кройтор В.А. Зразки позовних заяв за сімейними справам. Науково-практичний посібник. Серія «Практика і закон». – Харків: Юр свит, 2006.

23. Вільчик Т. Адвокатура та громадянське суспільство у правовій державі / Т. Вільчик // Право України. – 2014. - № 11. – С. 243-250.

24. Глущенко С. Концептуальні нариси єдиної судової юрисдикції / С. Глущенко // Право України. – 2014. - № 11. – С. 219-232.

25. Завальнюк В.В. Правосуддя в Україні: антропологічний вимір // Актуальні проблеми держави і права – 2012. – Вип. 64. – С. 16-21.

26. Костенко М.А. Рівність усіх учасників судового процесу перед законом і судом як міжнародний стандарт прав людини / М.А. Костенко // Право і суспільство. – 2014. - № 4. – С.20-26.

27. Кройтор В.А. Защита прав и интересов в суде: Научно-практическое пособие. – 4-е изд., испр. и доп. – Харьков: Эспада, 2003.

28. Курс цивільного процесу : підручник / В. В. Комаров, В. А. Бигун, В. В. Баранкова та ін; за ред. В. В. Комарова. – Харків: Право, 2011. – 1352 с.

29. Цивільний процес України: академічний курс: Підручн. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.; за заг. ред. С. Я. Фурси. – К.: Видавець Фурса С. Я.: КНТ, 2009. – 848 с.

30. Островська Л.А. Деякі аспекти представництва прокурором прокурором інтересів громадянина в суді // Актуальні проблеми держави і

права – 2015. – Вип. 65. – С. 451-456.

31. Практика судів України в цивільних справах // Бюл. законодавства і юрид. практики України. – 1995. – № 2.

32. Практика судів України в цивільних справах // Бюл. законодавства і юрид. практики України. – 1995. – № 3.

33. Позовне провадження : моногр. / за ред. В. В. Комарова. – Х., 2011. – 552 с.

34. Проблеми теорії та практики цивільного судочинства / За заг. ред. В.В. Комарова. – Х., 2008р.

35. Соколянський Д.В. Мирова угода сторін у цивільному судочинстві України: постановка проблеми// Актуальні проблеми держави і права. – 2016. – Вип. 66. – С. 348-353.

36. Фурса С.Я., Цюра Т.В. Докази і доказування у цивільному процесі: Науково-практичний посібник. (Серія: Процесуальні науки) – К. : Видавець Фурса С.Я., КНТ, 2005.

37. Цивільний процес: навч. посібник / за заг. ред. Кройтора В.А. Харк. нац. ун-т внутр. справ. – Х.: Вид-во Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2009. – 266 с.

38. Цивільний процес: Навч. посіб. / А. В. Андрушко, Ю. В. Білоусов, Р. О. Стефанчук, О. І. Угриновська та ін. – За ред. Ю. В. Білоусова. – К.: Прецедент, 2005.

39. Цивільний процес України: Проблеми і перспективи: Науково-практичний посібник. – К.: Видавець Фурса С. Я.: КНТ, 2007.

40. Цивільний процесуальний кодекс України: Науково-практичний коментар: У 2 т. / За заг. ред. С. Я. Фурси. – К.: Видавець Фурса С. Я.: КНТ, 2007

41. Штефан М.Й. Цивільне процесуальне право України: Академічний курс: Підручн. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. – К.: Концерн “Видавничий Дім „Ін Юре”, 2005.

42. Штефан О.О. Позовне провадження у справах з авторських і суміжних правовідносин у цивільному судочинстві України. – К., 2003. – 236 с.

43. Ясинок М. М., Кройтор В. А. Принципи усності, безпосередності та безперервності в цивільному судочинстві: Монографія. – Харків. : Еспада, 2007. – 152 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

44. 1. Верховна Рада України: Офіційний веб-сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>

45. 2. Міністерство юстиції України: Офіційний веб-сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minjust.gov.ua>

46. 3. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського Офіційний веб-сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>

47. 4. Верховний Суд: Офіційний веб-сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/>